

A Templom-tér rendezésének tervei

(t. s.) Két nap óta a kulturpalota nagytermében közszemlére vannak kiéve a Templom-tér rendezésének tervei. A közönség a kiállítást meglehetősen látogatja és a vélemények megoszlása mellett csak abban van meg a teljes egyetértés, hogy a bemutatott tervek valamelyikének megvalósítása évtizedekre, talán még hosszabb időre is, rányomja a bélyegét Szeged építészeti képére. Következésképpen a kivitel alkalmával a legnagyobb óvatossággal kell eljárni.

Érték dolgában a tervek nagyon különbözők, felfogás dolgában pedig nagyon változatosak. Van bennük doge-palota, Place de la Concorde, krematórium, brémai városház és építészeti vegyeskereskedés. A terveknek jó részét ilyen okok miatt ki kellett kapcsolni úgy a díjazásból, mint az esetleges megvalósításból. A tervezők egyrésze, — mégpedig a nagyobbik része, — elfeledkezett arról a nagyon lényeges körülményről, hogy a cél a téri rendezése volt és ennek a rendezésnek egyik eszköze gyanánt jelölte meg a kultuszminiszter az árkádöt. E tévedés folytán sokan az árkádra helyezték a súlypontot s az árkádok épületeket telerakták mindenféle círádakkal, magának a térnek a rendezéséről pedig megfeledkeztek, vagy nem tudták megoldani.

A bírálók jobban átértették a feladatukat és ezért a bírálat nagy általánosságban igazságos. Rerrich Bélának az első díjjal kitüntetett terve magasan kiemelkedik valamennyi közül. Előtte egy olyan intim hatásos tér lebeghetett, mint a bécsi Josefsplatz, a firenzei Piazza Dante és ezt a feladatot nagyon egyszerű, de nagyon artisztikus eszközökkel meg is tudta oldani. A többi terveknek felette áll abban is, hogy neki van megoldása a piarista gimnázium és a lezárt Templom-tér közötti kis részre is, amiről a többiek megfeledkeztek. Lehet, hogy a laikus közönség egy része, amelyet meg lehet tévesztetni a perspektivikus rajzok beállításával, nem fogja ennek a tervnek művészi értékeit teljesen felfogni. A rajzok túl egyszerűek; megfelelő fellátalás esetén azonban ezt a látszólagos hiányosságot könnyen pótolni lehet. Feltétlen előnye még ennek a tervnek, hogy nincs benne semmi felesleges és a rendelkezésre álló eszközök mellett keresztülvihetősége a legjobban biztosítható.

Rerrich tervének egy hiányossága van, a teret csak elől és kétoldalt zárja le, a fogadalmi templomtól kétoldalt nyitott uccavonalak maradnak. A második díjjal kitüntetett terv szerzője, Walder Gyula már megérezte, hogy a teret itt is le kell zárni és a templom homlokzatának meghosszabbításában is árkádokat tervezett. Erre a gondolatra rájött különben a 12. számú terv szerzője, Hettyey Géza is. Művészi elgondolásban a Walder-féle terv is nagyon szép, csak barokkszerű épületeinek a fogadalmi templommal és általában a magyar építészeti hagyományokkal minden közössége hiányzik. Hány Gézának a harmadik díjjal kitüntetett terve a teret nem zárja le, hanem nyílt uccákat hagy meg. Megoldása érdekes, de épületei a tér méretéhez képest túl vannak dimenzionálva.

A bíráló bizottság megvásárlásra ajánlotta még a 9., 17., 13., 15. és 16. számú pályatervet. Ezeknek szerzői Kotsis Iván, Foerk Ernő, Thomas Antal, Katona Mihály és Sebestyén Endre. Kotsis a térnek a fogadalmi templommal szemben levő frontját félkörös ívvel zárja le és a tér egységes hangulatára helyezi a nyomatókat. Részleteiben igen finom Thomas Antalnak 13. számú terve, amely elgondolásában teljesen olaszos és a doge-palota ötletét akarja a fogadalmi templom terére átültetni. Katona tervének az alaprajzi megoldás az erőssége. A Foerk-féle tervben van minden, gőzfürdő, kupola, oszlop, bolthajtás, szökőkút, csak gondolat nincs. A Sebestyén-féle terv viszont kupolákkal, tornyokkal úgy tulhalmozza a teret, hogy minden intimitása elvész és az egységet veszélyezteti. Szegedi tervezőktől való még a 4. számú terv is, Rusz

Ervin és Kungel János munkája, amely azonban kivitelre nem számíthat.

A többi pályatervre nem érdemes sok szót vesztegetni. Egyik-másik sok szorgalmat árul ugyan el, fel-felcsillan bennük néhány gondolat és utánérzés, de nem felelnek meg azoknak a feltételeknek, melyeket az eszmei pályázat maga elé célul tűzött. A legtöbbjüknek túlnehéz volt a feladat, hogy intim eszközökkel monumentális hatást tudjon elérni.

A tervező építészek szempontjából közömbös, de a város szempontjából nagyfontosságú a Templom-térre tervezett épületek rendeltetése is. Az Iskola-uccai oldalra kerül a püspöki palota és szeminárium, a másik oldalra pedig a plébánia-bérlőház folytatásában az egyetemi tudományos épületek tömbje.

Szemben a fogadalmi templommal Rerrich a zenepalotát tervezi, melyet árkádívek kapcsolnak össze a püspöki palotával és az egyetemi épületekkel. Ezek az árkádívek alkotják egyúttal a zárt tér bejáratát is.

Egyelőre tisztán eszmei pályázatról lévén szó, korai volna a tervek megvalósításáról beszélni. A tervek néhány hétig még kiállítva maradnak a kulturpalotában s a megvalósítás kérdése valószínűleg az egyetemi építőbizottságnak március közepe után tartandó ülésén fog először szóba kerülni, amely alkalommal számítanak a kultuszminiszter megjelenésére. Szeged az árvíz után alkotta meg mai formájában első reprezentatív terét, a Széchenyi-teret. Jövőre van az árvíz ötvenesztendő évfordulója. Elkészülni az új térrel addig semmiesetre sem lehet. De talán a szomorú jubileum alkalmából meg lehet kezdeni ennek az új térnek megteremtését.

SZABÓ LÁSZLÓ EMLÉKIRATAI

XVI

Megismételtem a negyediket

1882 őszén az elemi iskola III. osztályába kerültem. Ez volt az igazgatónk, Tóth Károlynak az osztálya. Nagyon finom úri ember volt: ez volt az egyetlen tanítóm, aki sohasem vert meg. Az osztályt jeles eredménnyel végeztem s a következő szünidőben megint a város rekonstrukciós munkáinál dolgoztam, napi husz krajcárért.

1883 tavaszán nagy örömem volt: bekerítetünk és berendeztük a kertet; fele veteményes kert lett gyümölcsfákkal, az alsó felét pedig löherével vetettük be s a telek két alsó sarkába egy-egy szép nyárfát ültettünk. Alsó szomszédunk, kinek telke a Hobiárt-utca nyílt, valami úriember volt, Báthorynak hívták s a feleségével együtt tragikusan halhatott meg, — hogy hogyan, azt úgy látszik nekem nem volt szabad tudnom. Egy vagy két kis leány maradt a családból; az egyiket (vagy talán mindkettőt?) Kérész pék örökre fogadta. Ennek a Kérésznek a Tisza Lajos-körut és a Teleki-utca sarkán volt az üzlete. Fantáziámat roppant izgatta ez a dolog s regényes történeteket eszeltem ki, hogy talán így történt a dolog? Elénk elbeszéléseim kör-

nyezetemet nagyon lehangolták. »Dili ez«, — mondták és sokáig nem is a nevemről szóltak; »Te dili« volt a nevem. Tudtam, hogy ez »bolond«-ot jelent, de hogy cigány szó, azt csak felnőtt koromban tudtam meg. A felsővárosi népnyelvben számos cigány szó vegyült, biztosan azért, mert a Felsővárosban, különösen a Róna-utca táján igen sok cigány lakott: mind muzsikusként. Én azonban közelebbről nem ismertem őket és csak eggyel barátkoztam, aki egy-két évvel idősebb volt, mint én, — ha jó emlékszem, Hasi Kálmán volt a neve.

1883 őszén kerültem a IV. osztályba, hol Kövessy Gyula volt a tanítóm. Vörös bajszú, energikus ember, — a tettlegességi hajlamot leszámítva, elsőrangú pedagógus. Az Alemann kávéházban, a Klauzál-tér északkeleti sarkán, Endrényi könyvkereskedő boltjával szemben, az apám kalabriász-lársaságában ült minden délután felőtől este hétig. Az iskolában kegyetlen szigorúsággal tartotta fenn a fegyelmet, de mindnyájan kitűnően megtanultuk Európa földrajzát és mindnyájan tudtunk törtékel számolni, — amit kevés gimnázium

BELVAROSI MOZI

Ma utoljára

EMDEN

és csodálatosan

szép kísérő műsor

Előadások kezdése 5, 7, 9 órakor, vasárnap 3, 5, 7 és 9 órakor

SZECHENYI MOZI

Február 28-án, vasárnap

Nevelési előadások!

ZORO és HURU

urak kacagató komédiája.

Szerencsekerék.

Bohózat 7 felvonásban.

Azonkívül

Hiradók.

Előadások kezdése 2, 4, 6 és 8 órakor.

KORZO MOZI

Február 26-án, vasárnap

Felnőtteket szórakoztat:

Vidám gyermekszínpad

Gyermekeket oktat!

WALTER BOBBY, a legkisebb filmszínész konferál.

Színpadon fellépnek

Kálmán Évi, a legbájosabb gyermekprimadonna

Váradi Kötőka, a legkisebb ének- és táncművész

Fényes Ibi, előadó művész.

Azonkívül

KARMANOW KUTYAREVÜ,

Cuki, a számoló kutya, Asta Nielsen, Jackie Coogan, Carmencita, Saljapin, Josephine Baker stb. kosztümös kutyaparódia, Mókus, a beszélő kutya és a 16 akrobata kutya.

Ezt megelőzi

Ranger, az emberlelkű kutya.

Amerikai történet 8 felvonásban.

Azonkívül

A kis rikkancs.

Kacagató burleszk 2 felvonásban.

Előadások kezdése 5, 7 és 9 órakor, vasár és ünnepnapon 3, 5, 7 és 9 órakor kezdődnek.

BELVAROSI MOZI

Február 27., 28., 29. é. hétfőn, kedden és szerdán

ALICE TERRY RAMON NOVARRO

világhírnépe

A felső tízezer.

Dráma 8 felvonásban. — Azonkívül

Betty és a regiment.

Vígjáték a katonai életből 8 felv. Főszereplő Carl Dane.

Előadások kezdése 5, 7, 9 órakor, vasár- és ünnepnapon 3, 5, 7 és 9 órakor.

KORZO MOZI

Február 27., 28., 29. é. hétfőn, kedden és szerdán

HARRY PIEL

legújabb bravúrjai

Egy éjszaka rejtelmel.

Kalandos film 8 felvonásban — Ezt megelőzi:

Az Alpok királya.

Gyönyörű természeti felvételek 5 felvonásban.

Előadások kezdete hétfőnapon 5, 7, 9 órakor, vasár- és ünnepnapon 3, 5, 7 és 9 órakor.